

UNIE KBO

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Mevrouw drs. J. Klijnsma
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

14 oktober 2016
P.C./MVE/2016.568

Betreft: Korten van Pensioenen

Geachte mevrouw Klijnsma,

Op 15 september jongstleden vond in de Tweede Kamer het debat met u plaats over het voorkomen van het 'korten van pensioenen'. In dit debat hebt u aangegeven dat een wijziging in de rekenrente geen instrument kan zijn in de te ontwikkelen voorstellen, maar dat u in kaart laat brengen en inzicht zult verschaffen over wat de effecten op mogelijke kortingen zijn, als de hersteltermijn iets verlengd wordt. U attendeerde er daarbij op dat het overigens nog ongewis is of verlenging van die hersteltermijn alleen maar tot positieve resultaten zal leiden 'aan het eind van de rit'.

Graag reageren we als gezamenlijke ouderenorganisaties onderstaand op uw aanpak en doen wij enkele concrete suggesties, waarvan wij vragen of u die mee kunt nemen in uw onderzoek.

Verlenging hersteltermijn

Wij stellen in het licht van de al door u gemaakte opmerkingen vast dat de optie 'verlenging van de hersteltermijn' waarschijnlijk onvoldoende als een adequate oplossing aangemerkt zal kunnen worden. Deze oplossing zal hoogstens gedurende 1 jaar een tijdelijke oplossing blijken, en dan nog voor een beperkt aantal pensioenfondsen.

Bovendien biedt 'verlenging van de hersteltermijn' geen soelaas voor de onvoorwaardelijke korting die doorgevoerd wordt indien het eigen vermogen van een pensioenfonds onverhoopt vijf jaar achtereen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen (art. 140 PW).

Wij denken daarom dat het van belang is om naast de optie van 'verlenging van de hersteltermijn', nog andere varianten te laten onderzoeken, zodat er uiteindelijk gefundeerd een keuze kan worden gemaakt die de beste oplossing is voor de bestaande kortingsproblematiek van de pensioenfondsen.

Aanpak

De situatie waarin een pensioenfonds verplicht is om te korten is vastgelegd in artikel 140 van de Pensioenwet (PW). Ook [PW-artikel 134](#) behandelt de korting van pensioenaanspraken en - rechten. Dat artikel betreft echter de verlening van een bevoegdheid en niet de vaststelling van een verplichting. Niettemin mag onder omstandigheden van een pensioenfonds worden verwacht dat deze nader toelicht waarom het in de gegeven situatie afziet van korting.

Wij zien duidelijk enkele op korte termijn te realiseren serieuze mogelijkheden die zowel generatie-evenwichtig als structureel van karakter zijn en die - in afwachting van aanpassing of vernieuwing van het huidige pensioenstelsel - het onnodig korten van pensioenen kunnen voorkomen.

Nadrukkelijk wijzen wij er op dat deze voorstellen geen enkele afbreuk doen aan de belangen van jongeren en andere deelnemers, en ook hen ten goede komen. Ook wij ouderen willen niet dat onze kinderen en kleinkinderen de dupe zouden worden van onze voorstellen, die dan ook volledig generatie-evenwichtig zijn.

Onderstaand behandelen wij op hoofdlijnen enkele principes, constatering en voorstellen. Wij verzoeken u met klem in lijn met de (nader gewijzigde) motie [32043 nr. 346](#) (Weyenberg/Lodders) deze mee te nemen in uw onderzoek.

Doelstelling van dat onderzoek moet naar onze mening zijn dat de regering voor 1 januari 2017 zodanige maatregelen neemt dat alsdan evenwichtig en goed gemeenschappelijk afgewogen en gedragen maatregelen worden genomen, die het onnodig korten van pensioenuitkeringen voorkomen.

Principes, constatering en voorstellen

1. Nakoming van pensioenverplichtingen

Een pensioenfonds met een eigen vermogen dat exact is gelijk aan het Minimaal Vereist Vermogen (MVEV) en dat een rendement maakt dat precies gelijk is aan de rentetermijnstructuur, kan zonder problemen aan al zijn uitkeringsverplichtingen (de uitgaande kasstromen) voldoen.

Omdat het FTK de opbouw van buffers verplicht stelt (binnen 10 jaar moet het niveau van het VEV naar verwachting bereikbaar zijn), zal ook dit fonds conform het FTK moeten korten teneinde de voorgeschreven buffers op te bouwen. Met ander woorden: de bestaande generatie binnen dit pensioenfonds moet - in een situatie waarin verplichtingen volledig kunnen worden nagekomen - gekort worden teneinde buffers op te bouwen om voor volgende generaties kortingen te voorkomen.

Een dergelijke korting kan naar onze mening niet als 'ultimum remedium' worden gezien en is zeker niet generatie-evenwichtig.

2. Generatierechtvaardige premie

Los van de uiteindelijk toe te passen kortingsmethodiek is het zeker in het geval dat een pensioenfonds moet korten, van belang dat de premiebepaling ook daadwerkelijk generatie-evenwichtig plaatsvindt.

Het tegelijkertijd doorvoeren van een korting onder handhaving van een feitelijke premie die door middel van (gedeeltelijke) premiedemping lager is dan de zuivere (niet-gedempte) kostendekkende premie, is fundamenteel gezien niet generatie-evenwichtig.

Het kan nooit de bedoeling van noch de wetgever, noch een pensioenfonds zijn om toekomstige overrendementen aan te wenden als premiekorting, terwijl pensioenen tegelijkertijd gekort worden.

Het principe van generatie-evenwichtigheid vereist dan ook dat nog dit jaar (2016), wettelijk geregeld moet worden dat pensioenkortingen bij een pensioenfonds alleen maar plaats mogen vinden indien na doorvoering daarvan de kostendekkende premie niet gedempt wordt. Dit dient in ieder geval te gelden zolang er sprake is van een jaarlijkse pensioenkorting (d.w.z. gedurende de 'uitsmeerperiode').

3. Beleidsdekkingsgraad als kortingscriterium

Het hanteren van de beleidsdekkingsgraad als enig criterium voor het al of niet korten van pensioenuitkeringen kent een forse beperking. De beleidsdekkingsgraad is namelijk erg gevoelig voor veranderingen van de discontovoet. Vandaar dat een aantal vooraanstaande pensioenfondsen intern ook andere criteria hanteren voor het vaststellen of het pensioenfonds aan zijn verplichtingen kan voldoen.

Kasstroommethode

Een objectieve en niet discontovoetgevoelige methode om vast stellen of een pensioenfonds aan zijn toekomstige verplichtingen kan voldoen, is de zogenaamde 'kasstroommethode'. Bij deze methode wordt vastgesteld welk constant rendement een pensioenfonds jaarlijks moet realiseren ('vereist jaarlijks beleggingsrendement') om aan de kasstroom van de toekomstige pensioenuitkeringen (verplichtingen) in de toekomst te kunnen voldoen.

In de bijlage is ter illustratie een uittreksel uit het openbare jaarverslag 2015 van het Pensioenfonds Hoogovens toegevoegd. Het blijkt in dit voorbeeld dat het Pensioenfonds Hoogovens per 31/12/2015 met een dekkingsgraad van 107,6% slechts een rendement van 1,3% hoeft te realiseren om aan de toekomstige kasstroom van de verplichtingen te kunnen voldoen.

Gelet op de huidige marktomstandigheden en beleidsdekkingsgraden van gemiddeld 98%, mag

---

verwacht worden dat Nederlandse pensioenfondsen met een vereist jaarlijks beleggingsrendement in de orde van grootte van 2%, in de meeste gevallen aan de kasstroom van de toekomstige verplichtingen kunnen voldoen.

4. Voorstel

Wij vragen u om uw onderzoek uit te breiden met de volgende generatie-evenwichtige varianten:

I. Geen korting bij een dekkingsgraad van 100% of meer

Aangezien pensioenkorting een 'ultimum remedium' moet zijn en generatie-evenwichtig, stellen wij voor te regelen dat in het licht van de artikelen 134 en 140 van de PW er nimmer tot korting mag worden overgegaan zolang de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds 100% of meer bedraagt.

II. MVEV als kortingscriterium

Wij stellen voor om als kortingscriterium in de artikelen 134 en 140 van de pensioenwet niet het te bereiken VEV als uitgangspunt te nemen, maar het minimaal vereiste eigen vermogen (MVEV), onder handhaving van de hersteltermijn van 10 jaar.

In de praktijk betekent dit dan dat een pensioenfonds niet hoeft te korten als het kan aantonen dat het o.b.v. de huidige risicohouding en beleggingsbeleid binnen de resterende gangbare hersteltermijn van 10 jaar, het MVEV kan bereiken.

III. Vereist jaarlijks rendement

Leg in afwachting van een aanpassing of vernieuwing van het huidige pensioenstelsel wettelijk vast dat pensioenfondsen die kunnen aantonen dat het verwacht rendement op basis van het strategisch beleggingsbeleid meer dan 1% hoger ligt dan het volgens de kasstroommethode bepaalde 'vereist jaarlijks rendement', niet hoeven te korten.

Om generatie-evenwichtigheid bij een eventuele korting te borgen, vragen wij u om nog dit jaar wettelijk te regelen dat pensioenkorting alleen maar plaats mogen vinden indien na doorvoering daarvan de kostendeckende premie niet gedempt wordt. Er dient geen sprake meer te zijn van premiedemping zolang er sprake is van een jaarlijkse pensioenkorting (d.w.z. gedurende de zogenaamde 'uitsmeerperiode' van de korting).

Tenslotte

Wij vertrouwen er als gezamenlijke ouderorganisaties op dat wij met de in deze brief geformuleerde generatie-evenwichtige varianten voor pensioenkorting, een bijdrage mogen en kunnen leveren aan uw onderzoek. Een uitbreiding van uw onderzoek met deze varianten is beslist noodzakelijk om in afwachting van de komst van een nieuw pensioenstelsel ook nu al op korte termijn te komen tot evenwichtig en goed gemeenschappelijk afgewogen en gedragen maatregelen, die het onnodig korten van pensioenuitkeringen voorkomen.

Wij verzoeken u om de in deze brief genoemde alternatieven mee te nemen in uw onderzoek en ons op korte termijn te voorzien van een antwoord op deze brief.

Een kopie van deze brief hebben wij ter informatie gestuurd aan DNB, de Minister President, de vaste Kamercommissie SZW, leden van de Eerste en de Tweede Kamer, de Pensioenfederatie, het Koninklijk Actuarieel Genootschap en deelnemers aan het Achtpartijenoverleg en de SER-commissies inzake de Pensioendialoog.

Graag danken wij u voor uw genomen initiatief en vertrouwen er op dat u zich tot het uiterste zult inspinnen om onze voorstellen mee te nemen in uw onderzoek.

Hoogachtend,

Besturen van

ANBO

Liane den Haan
Directeur

KBO-PCOB

Manon Vanderkaa
Directeur

KNVG

Jos Werner
Vice voorzitter

NOOM

Bouchaib Saadane
Voorzitter

NVOG

Jaap van der Spek
Voorzitter

KNVG
Hogeschoorweg 21
5911 EJ Venlo
secretariaat@knvg.nl

NOOM
Postbus 2069
3500 GB Utrecht
may@netwerknoom.nl

NVOG
Postbus 2069
3500 GB Utrecht
nvog@gepensioneerden.nl

PCOB
Postbus 1238
8001 BE Zwolle
info@pcob.nl

UNIE KBO
Postbus 325
5201AH 's-Hertogenbosch
uniekbo@uniekbo.nl

ANBO
Postbus 2012
3440 DA Woerden
www.anbo.nl

Bijlage Voorbeeld kasstroommethode: jaarverslag Hoogovens 2015

Onderstaande tabel geeft inzicht in de karakteristieken van de kasstromen per het einde van het boekjaar.

Kasstroom en waarde einde boekjaar (in mln. €)

	2015			2014		
	Kasstroom	Contante waarde	VPV (in %)	Kasstroom	Contante waarde	VPV (in %)
Deelnemers	5.322	3.354	47	5.327	3.151	46
Gewezen deelnemers	767	508	7	735	459	7
Pensioengerechtigden	3.725	3.267	46	3.749	3.259	47
Totaal pensioenverplichtingen	9.814	7.129	100	9.811	6.869	100
Kenmerken	Gemiddelde rentevoet in %	Duration		Gemiddelde rentevoet in %	Duration	
Deelnemers	1,8	26		2,0	24	
Gewezen deelnemers	1,7	23		2,0	22	
Pensioengerechtigden	1,3	10		1,3	10	
Totaal pensioenverplichtingen	1,7	18		1,8	17	

De contante waarde is berekend door de kasstromen contant te maken met de rentetermijnstructuur van DNB per ultimo 2014 en 2015. De contante waarde van de kasstromen van de opgebouwde pensioenen is gelijk aan de voorziening pensioenverplichtingen.

Opgebouwde pensioenen

De opgebouwde pensioenkasstromen van € 9.814 miljoen (zie grafiek hieronder) worden gedekt door een belegd vermogen van € 7.685 miljoen. Gedurende de looptijd van de pensioenkasstromen dient een bedrag van € 2.129 miljoen aan beleggingsresultaten te worden gerealiseerd om de toegezegde nominale uitkeringen te kunnen betalen. **Uitgedrukt in een beleggingsrendement moet er 1,3% per jaar worden verdiend. Dit is aanzienlijk lager dan de verwachte rendementen waar het pensioenfonds van uitgaat bij de beleidsontwikkeling. Voor de komende 15 jaar bedraagt het verwacht rendement op basis van het strategisch beleggingsbeleid ruim 5% per jaar.** De contante waarde van de pensioenverplichtingen is berekend met de DNB-rentetermijnstructuur (zie eerste grafiek op de volgende pagina). Hieruit volgt een gemiddeld benodigd rendement van 1,7% per jaar waarbij in de eerste twee jaar is gerekend met negatieve rentes.

Verwachte jaarkasstroom per einde boekjaar (in mln. €)

